
Získat peníze je prostě věda

Získat peníze je prostě věda

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

14.7.2009, rubrika: Názory, strana: 8, autor: Martin Navrátil

Komentáře

Nestavte základní výzkum proti aplikovanému. Jsou to siamská dvojčata. Jedno bez druhého nepřežije. Lubomír Lízal z CERGE se sice v textu Vysoký trojskok do dálky o tyči (HN 2. července) snažil vysvětlit, proč by měl stát omezit podporu aplikovaného výzkumu a vývoje. Jeho argumenty je však třeba zpochybnit.

Začněme dvěma nejkřiklavějšími omyly. Autor například píše, že v případě patentu „jde o věc s jasným efektem a proto není důvod utápět v aplikovaném výzkumu veřejné prostředky, když jde o sektor lákavý pro privátní investory“. Něco takového může ale napsat jen člověk, který toho o patentech moc neví.

Zřejmě nikdy žádný neobhajoval u soudu, nepokoušel se ho prodat ani se nesnažil vymáhat náhrady za jeho narušení. Jinak by věděl, že soudní spory o patent se táhnou několik let, stojí v průměru půldruhého milionu eur a není předvídatelné, jak dopadnou.

Bez patentu na rozum Žádat o patent je obchodní rozhodnutí, které nemá nic společného s kvalitou a originalitou vynálezu. Jde o posouzení, zda vydělám víc peněz s patentem, nebo je výhodnější si vynález střežit jako obchodní tajemství.

Je to samozřejmě rozhodování velmi komplikované s řadou neznámých. „Špatný patent“ neznámá jen „nulový příjem“, jak píše Lubomír Lízal. Může znamenat i vysoké ztráty.

Ani autorovo tvrzení, že tento sektor je lákavý pro privátní investory, neobstojí. Zná-li nějakého, rád se s ním nechám kontaktovat a ochotně zaplatím i provizi.

Podle mých zkušeností totiž soukromí investoři do aplikovaného výzkumu a vývoje vkládají peníze, jen když nezbytně musí. Jinými slovy, jen když si chtějí udržet konkurenceschopnost. Investují tedy skoro výhradně do inovací a ani tam se dvakrát nehrnou, pokud jim nenabídnete bezpečnou studenou termonukleární fúzi či elektrárnu, která se vejde v koupelně pod umyvadlo.

V dalších pasážích Lubomír Lízal vymezuje „hranice rozumné státní podpory aplikovaného výzkumu“.

Na jednu stranu staví „morální hazard“, na druhou „vytlačování investic pro základní výzkum“. V prvním případě prý investor automaticky preferuje rizikovější projekty, nenese-li v plné výši odpovědnost za případné negativní dopady. V reálu ale nikdo nechce přijít ani o půlku peněz. Použití dotací, subvencí či třeba daňových zvýhodnění znamená, že jsme schopni pracovat s větší intenzitou, ukončit projekty rychleji nebo uvažovat ještě o nějakých dalších. Nemějme ale iluze o měření rizik. Čím větší inovace, tím větší riziko.

Tvrdit pak, že „podpora inovací omezuje prostředky dostupné pro základní výzkum“, je asi stejně přesné, jako tvrdit, že prostředky na vysoké školství omezují prostředky na ta základní.

Ano, musíme se rozhodnout, jak dostupných finančních zdrojů využívat co neefektivněji. Otázka ale nestojí, zda je dát jen základnímu nebo jen aplikovanému výzkumu. Je třeba uvažovat v souvislostech. Třeba i v takovýchto: když postavíme o deset kilometrů dálnic méně, zbude nám významně více peněz na výzkum a vývoj. Debata o tom je nutná a zdravá, a to zvláště v době krize, kdy musíme omezovat všechny výdaje.

Necítím se povolán doporučovat, kolik se má dát na základní a kolik na aplikovaný výzkum v průměru. To je otázka pro politiky. Spočítat návratnost, která investice je výhodnější, nelze. Stejně jako nelze spočítat návratnost investic do kultury nebo vzdělání.

To šílené riziko V průmyslu víme, že na všech projektech, které by byly zajímavé a které by mohly být i výnosné, pracovat nemůžeme. Tak jako je nesmysl na dostihových závodech vsadit na všechny koně, a pak se chlubit, že jsme správně uhodli vítěze. Je to jen způsob, jak zaručeně prodělat. Proto si musíme vsadit.

Profesor Robert G. Cooper z McMaster University ukázal ve svých rozsáhlých studiích, že v průmyslu je v průměru úspěšný jen jeden projekt z dvaceti. Když tedy vedení firmy rozhodne, že nějaký projekt zastaví, dělá vlastně z 95 % správné rozhodnutí...

Tím se dostáváme k otázce snižování investic do výzkumu a vývoje . Bude-li kvůli tomu nutné rozpustit skupiny nebo zavřít laboratoře, možná to bude v řadě případů dobré, ale je také téměř jisté, že těch pět procent nejlepších, o které nám jde, si najde práci v zahraničí a my o ně přijdeme.

Potřebujeme vždy oba typy výzkumu a vývoje, abychom mohli inovovat a vytvářet bohatství pro společnost. Takže to nejsou siamská dvojčata, ale s inovací spíš trojčata.

Investoři se nehnou, pokud jim nenabídnete studenou nukleární fúzi či elektrárnu, která se vejde v koupelně pod umyvadlo.